

IV. Hafta:

Ortaçağ Felsefesinin Genel Özellikleri II:

Ortaçağın başlangıcında nasıl bir insan, nasıl bir düşünür tipi vardır? Bütün dönemlerde olduğu gibi, Ortaçağın başlangıcında da düşünürler, filozoflar eğitici kimlikleriyle ortaya çıkmışlardır. Bu yüzden yedi hür sanat (septem artes liberales) denilen trivium (gramer, diyalektik, retorik) ile quadrivium (aritmetik, geometri, astronomi, müzik) ön plana geçmiştir.

Ortaçağ ile Antikçağ felsefesinin en karakteristik yanı, var olan'a ilişkin aldıkları tavırlarda ortaya çıkar. Antikçağ filozofu “evren nedir?”, “evrenin ana maddesi, arkhesi nedir?” diye sorarken, Ortaçağ filozofu “varlık nedir?” diye sorar. Bundan böyle, felsefede, varlığın varlık olarak tümünü kavramaya ve anlamaya yönelinecek; gramer, retorik ve diyalektik aracılığıyla keskinleştirilmiş zihinler, en yüce varlığı da bu çerçevede anlamaya ve kavramaya çalışacaklardır. Antikçağın dinamik, yani özgün kavramlar ve felsefi sistemlere haiz bir felsefi yapısı olmasına karşın, Ortaçağın statik, yani özgün olmayan, Antikçağ felsefesinin kavram ve sistemleri içerisine kapalı kalmış bir felsefi yapısı vardır. Bu yüzden, Ortaçağ felsefesi, ancak Antik felsefenin belli bir açıdan sürüp gitmesi diye anlaşılabilir; ya da bu felsefe, Hristiyanlaştırılmış bir Antik felsefedir. Antik Yunan'da felsefe, ilkin theoria ile başlamış, sonra praxis'in, dinin emrine girmiştir. Ortaçağ'da ise, bunun tam tersi olmuştur. Şöyle ki: Ortaçağ felsefesi ilkin, çıkış noktası olarak kilisenin öğretisini almış, yani praxisle başlamış, daha sonra, bilimsel ve felsefi düşünceye yaklaşmış; theoria'ya ulaşmıştır.

Ortaçağ felsefesi, Skolastiktir; bir okul bilgisidir ve skolastik için esas, kilisenin saptamış olduğu öğretilerdir. Hristiyanlıkta Tanrı, hür iradesiyle yoktan var eden, yaratan bir Tanrı'dır. Dolayısıyla yaratan ile yaratılan arasında aşılabilir bir uçurum vardır. Antikçağ'da ise, Tanrı, bu evrenin mimarıdır; yapıcısıdır (Demiourgos). Demiourgos, kendisi gibi ezeli olan biçimlendireceği maddeyi de hazır bulmaktadır. Yaratan değildir. Çünkü henüz Yunan'da 'yaratma' kavramı, dolayısıyla 'yaratan', 'yaratık' kavramları yoktur. Oysa, Hristiyanlık, theosentrik (Tanrı merkezci) bir din olduğu için, her şey, dönüp dolaşıp sonunda Tanrı'ya bağlanır. Bütün varlık, Tanrı istediği için vardır. Evren, Tanrı'nın açınıdır; kendisini açmasıdır.